

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет менеджменту та права

Кафедра права

ДЕМ'ЯНЧУК Ю. В., ПОЗНЯКОВ С. П.

**ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЕКОЛОГІЧНІ
ПРАВОПОРУШЕННЯ**

**Методичні вказівки для організації самостійної роботи здобувачів першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти за галуззю знань – 08 Право.
Спеціальність – 081 Право, освітньо-професійної програми – Право**

2023 рік

Дем'янчук Ю. В., Позняков С. П. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення. Методичні вказівки для організації самостійної роботи здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за галуззю знань – 08 Право. Спеціальність – 081 Право, освітньо-професійної програми – Право, 2023 р. 22 с.

Розробники: Дем'янчук Ю. В., доцент кафедри права, доктор юридичних наук, доцент. Вінницький національний аграрний університет.
Позняков С. П., завідувач кафедри права, доктор юридичних наук, доцент. Вінницький національний аграрний університет.

Рецензенти: Маньгора Т.В. кандидат юридичних наук, доцент, Вінницький національний аграрний університет.
Добренька Н.В. кандидат юридичних наук, доцент, Відокремлений структурний підрозділ закладу вищої освіти „Відкритий міжнародний університет розвитку людини „Україна” Білоцерківського інституту економіки та управління.

Затверджено до видання науково-методичною комісією ВНАУ
(протокол № 6 від 15 березня 2023 р.)
за поданням навчально-методичної комісії факультету менеджменту та права
(протокол № 7 від 13 березня 2023 р.)

ЗМІСТ

Передмова.....	4
1. Мета і завдання дисципліни.....	5
2. Теми та зміст самостійної роботи студентів.....	6
3. Контрольні питання для самоперевірки.....	11
4. Тестові завдання з дисципліни.....	14
5. Форми контролю знань.....	17
6. Рекомендовані джерела та література.....	18
7. Інформаційні ресурси.....	21

Передмова

Охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки людини являють собою невід'ємну умову забезпечення сталого економічного й соціального розвитку України. Некероване використання природних ресурсів і забруднення довкілля зрівнялися за масштабами з природними процесами саморегуляції й призводять до порушення віковично існуючої екологічної рівноваги в природі, спричиняють в деяких містах і регіонах кризові екологічні ситуації, що стали небезпечними як для людини, так і для живої природи загалом.

Серед засобів, що забезпечують раціональне використання, охорону і відтворення природних ресурсів, наряду з іншими важливе місце посідають засоби правового характеру.

Навчальна дисципліна «Юридична відповідальність за екологічні правопорушення» є складовою циклу професійної підготовки фахівців першого (бакалаврського) освітнього ступеня спеціальності 081 «Право».

Дисципліна «Юридична відповідальність за екологічні правопорушення» спрямована на розвиток у студентської молоді еколого-правового мислення, а також закріплення необхідних юридичних знань з метою вирішення конкретних питань їхньої майбутньої практичної діяльності щодо захисту прав та інтересів суб'єктів екологічних правовідносин, забезпечення правопорядку в галузі використання та охорони природних ресурсів.

«Юридична відповідальність за екологічні правопорушення» як навчальна дисципліна є складовою навчальних дисциплін еколого-правового циклу та органічно пов'язана з такими дисциплінами як «Земельне право України», «Екологічне право України».

Одним із напрямків опанування системи знань щодо регулювання правовідносин у сфері природокористування є самостійна робота студентів.

Самостійна робота студентів являє собою складову і невід'ємну частину навчального процесу. Головною метою самостійної роботи є засвоєння навчального матеріалу, а також виховання у студентів адекватності самооцінки успіхів, досягнень, прищеплення навичок самостійної пізнавальної діяльності.

Дані методичні вказівки для самостійної роботи розраховані для студентів, що вивчають курс «Юридична відповідальність за екологічні правопорушення».

Мета завдань – розвинути здібності та потреби студентів самостійно здобувати знання й уміння в процесі навчання, а також допомогти студентам у роботі над курсом у цілому.

Перш ніж приступити до виконання завдання, студентам необхідно ретельно вивчити зміст і визначити коло питань, на які його розраховано. Потім треба ознайомитись із суттю визначення кола питань у підручниках, додаткових літературних і нормативних джерелах.

Необхідно зазначити, що самостійна робота студентів передбачає такі види: робота з літературним і нормативним матеріалом (підручники, навчальні посібники, довідники, статті в журналах тощо); пошук літератури в каталогах бібліотеки, бібліографічних списках до літературних джерел, а також самостійний

пошук інформації.

Завдання до самостійної роботи з курсу «Юридична відповідальність за екологічні правопорушення» передбачають самостійне опрацювання нормативних документів, виконання завдань.

1. Мета і завдання дисципліни «Юридична відповідальність за екологічні правопорушення»

Метою вивчення навчальної дисципліни «Юридична відповідальність за екологічні правопорушення» є формування у студентів системи знань щодо основних правових засад регулювання природоресурсних та природоохоронних правовідносин, правовідносин у сфері забезпечення екологічної безпеки.

Завдання:

- висвітлити основні теоретичні положення у сфері правового регулювання відносин щодо раціонального використання та охорони природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки;
- проаналізувати значення управління та функції управління у галузі використання, відтворення та охорони природних ресурсів;
- розкрити зміст та значення юридичної відповідальності за екологічні правопорушення;
- розкрити правовий режим використання та охорони окремих природних ресурсів та природних об'єктів;
- спонукати студентів до оволодіння необхідною системою знань з метою вирішення конкретних питань їх майбутньої практичної діяльності щодо забезпечення правопорядку у процесі раціонального використання та охорони природних ресурсів.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- діюче екологічне законодавство;
- основні принципи і завдання природоохоронного законодавства; особливості державно-правового регулювання екологічних відносин;
- правовий режим використання та охорони окремих елементів навколишнього природного середовища;
- законодавчі засади раціонального використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища, забезпечення екологічної безпеки;
- особливості правового регулювання антропоохоронних екологічних правовідносин.

вміти:

- тлумачити норми екологічного законодавства;
- застосовувати правові норми щодо регулювання відносин у сфері природокористування та охорони природи;
- узагальнювати практику застосування діючого законодавства щодо раціонального використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища, забезпечення екологічної безпеки;

- володіти навичками щодо самостійного розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією норм екологічного права.

2. Теми та зміст самостійної роботи студентів

Атестація 1. Загальна частина екологічного права України

Тема № 1: Поняття та предмет екологічного права України

Мета: обґрунтування поняття та предмета екологічного права, його значення для правового забезпечення охорони навколишнього природного середовища.

Зміст СРС:

Питання для самоконтролю:

1. Поняття та предмет екологічного права України.
2. Екологічні правовідносини.
3. Суб'єкти та об'єкти природоохоронних правовідносин.
4. Принципи правового регулювання правовідносин щодо охорони навколишнього природного середовища.
5. Поняття джерел екологічного права України.
6. Класифікація джерел екологічного права України.
7. Закони як джерела екологічного права України.

Завдання:

1. Опрацювати Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища».
2. Визначити систему екологічного права, його еколого-правові інститути.
3. Скласти структурно-логічну схему видів джерел екологічного права за критерієм їх юридичної сили.
4. Підготувати реферати з наступних питань:
 - 1) Функції екологічного права України.
 - 2) Екологічне право в юридичній науці України.
 - 3) Земельне і екологічне право України: питання співвідношення і взаємодії.

Форма контролю: опитування, виконання завдань.

Тема № 2: Правові форми використання природних ресурсів

Мета: закріплення знань щодо визначення основних правових форм використання природних ресурсів за законодавством України.

Зміст СРС:

Питання для самоконтролю:

1. Поняття та зміст права власності на природні ресурси.
2. Форми права власності на природні ресурси.
3. Об'єкти права власності на природні ресурси.
4. Суб'єкти права власності на природні ресурси.
5. Поняття та види права природокористування.

6. Загальне та спеціальне природокористування.
7. Повноваження природокористувачів.
8. Підстави виникнення та припинення права природокористування.

Завдання:

1. Опрацювати положення екологічного законодавства України у частині регулювання права власності на природні ресурси.
2. Скласти структурно-логічну схему видів та суб'єктів права власності на природні ресурси.
3. Підготувати реферати з наступних питань:
 - 1) Поняття та види права природокористування.
 - 2) Загальне та спеціальне природокористування.
 - 3) Повноваження природокористувачів.
 - 4) Підстави виникнення та припинення права природокористування.

Форма контролю: опитування, перевірка завдання, вирішення тестових завдань.

Тема № 3: Правові засади та функції державного управління в галузі екології

Мета: визначення юридичної природи поняття управління в галузі використання і охорони природних ресурсів, характеристика його принципів; класифікація системи органів управління в галузі використання і охорони земель; аналіз функцій управління в екологічній сфері.

Зміст СРС:

Питання для самоконтролю:

1. Поняття управління в галузі екологічних відносин.
2. Організаційно-правове забезпечення управління в галузі використання, відтворення та охорони природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки.
3. Система органів управління в галузі використання, відтворення та охорони природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки.
4. Повноваження органів управління в галузі використання, охорони природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки.
5. Функціонально-правове забезпечення управління в екологічній сфері.
6. Управління як засіб реалізації законодавства в галузі використання, відтворення та охорони природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки.

Завдання:

1. Опрацювати Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» в частині регламентації функцій управління в екологічній сфері.
2. Опрацювати Закон України «Про оцінку впливу на довкілля».
2. Підготувати реферати з наступних питань:
 - 1) Правові засади оцінки впливу на довкілля.
 - 2) Контроль за використанням та охороною природних ресурсів як функція управління в екологічній сфері.
 - 3) Нормування і стандартизація як функції державного управління в екологічній сфері.

4) Юридична природа кадастрів природних ресурсів

Форма контролю: опитування, перевірка завдання, вирішення тестових завдань.

Тема № 4: Юридична відповідальність за порушення екологічного законодавства

Мета: з'ясувати особливості та види юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства.

Зміст СРС:

Питання для самоконтролю:

1. Поняття відповідальності за екологічні правопорушення та її види.
2. Екологічне правопорушення як підстава юридичної відповідальності.
3. Склад екологічного правопорушення.
4. Особливості окремих видів юридичної відповідальності в екологічній сфері.

Завдання:

1. З'ясувати особливості відшкодування збитків, заподіяних навколишньому природному середовищу.

2. Проаналізувати положення адміністративного та кримінального законодавства щодо відповідальності у природоохоронній сфері.

3. З'ясувати значення еколого-правової відповідальності.

4. Підготувати реферати з наступних питань:

1) Екологічне правопорушення як підстава юридичної відповідальності.

2) Особливості окремих видів юридичної відповідальності за екологічні правопорушення.

3) Науково-теоретичні підходи щодо еколого-правової відповідальності.

Форма контролю: опитування, перевірка завдання, вирішення тестових завдань.

Атестація 2. Правове регулювання відносин в екологічній сфері

Тема № 5: Правові засади використання та охорони земель

Мета: характеристика правових форм використання земель за законодавством України, визначення юридичної природи правової охорони земель України.

Зміст СРС:

Питання для самоконтролю:

1. Земля як об'єкт правової охорони.

2. Поняття, форми та види права землекористування.

3. Поняття та зміст правової охорони земель.

4. Організаційно-правові заходи охорони земель.

5. Юридична відповідальність за порушення земельного законодавства.

Завдання:

1. Опрацювати Земельний кодекс України в частині правового регулювання

охорони земель.

2. Визначити коло суспільних відносин, що регулюються нормами земельного законодавства України.

Форма контролю: опитування, виконання письмових завдань.

Тема № 6: Правові засади використання та охорони вод

Мета: опрацювавши тему, необхідно розглянути поняття вод як об'єктів правового регулювання використання, відновлення та охорони, склад водного фонду і класифікацію водних об'єктів.

Зміст СРС:

Питання для самоконтролю:

1. Води як об'єкти правового регулювання використання та охорони.
2. Поняття права водокористування та його основні риси.
3. Підстави і порядок виникнення та припинення права водокористування.
4. Види і порядок водокористування.
5. Права та обов'язки водокористувачів.
6. Відповідальність за порушення водного законодавства.

Завдання:

1. Скласти структурно-логічну схему видів права водокористування.
2. Визначити повноваження первинних та вторинних водокористувачів.

Форма контролю: опитування, виконання письмової роботи.

Тема № 7: Правові засади охорони та використання лісів

Мета: зосередити увагу студентів на проблеми правового регулювання відносин з приводу використання та охорони лісів.

Зміст СРС:

Питання для самоконтролю:

1. Ліс як об'єкт правової охорони.
2. Права та обов'язки лісокористувачів.
3. Організаційно-правові заходи охорони лісів.
4. Контроль за використанням, відтворенням та охороною лісів.
5. Юридична відповідальність за порушення лісового законодавства.

Завдання:

1. Опрацювати Лісовий кодекс України.
2. Визначити співвідношення Лісового кодексу України та інших нормативних актів, регулюючих відносини щодо використання та охорони лісового фонду.
3. Підготувати реферати з наступних питань:
 - 1) Ліс як об'єкт правової охорони та використання.
 - 2) Правове регулювання використання та охорони лісів.
 - 3) Повноваження Державного агентства лісових ресурсів України.

Форма контролю: опитування, виконання письмової роботи.

Тема № 8: Правові засади охорони і використання тваринного світу

Мета: з'ясувати особливості та види використання об'єктів рослинного та тваринного світу, визначити правовий режим їх використання та охорони.

Зміст СРС:

Питання для самоконтролю:

1. Рослинний світ як об'єкт правової охорони та використання.
2. Тваринний світ як об'єкт правової охорони та використання.
3. Правова охорона рослинного світу.
4. Правова охорона тваринного світу.
5. Юридична відповідальність за порушення фауністичного та флористичного законодавства.

Завдання:

1. Визначити основні нормативні акти, які регулюють види використання тваринного світу, насамперед – мисливство та рибальство.
2. Визначити форми та методи правової охорони рослинного і тваринного світу.
3. Підготувати реферати з наступних питань:
 - 1) Тваринний світ як об'єкт правової охорони.
 - 2) Правова охорона тварин від жорстокого поводження.
 - 3) Правове регулювання ведення мисливського господарства.

Форма контролю: опитування, перевірка завдань.

Тема № 9: Правові засади охорони і використання надр

Мета: характеристика правових форм використання надр за законодавством України, зміст права надрокористування, визначення юридичної природи правової охорони надр.

Зміст СРС:

Питання для самоконтролю:

1. Надра як об'єкт правової охорони та використання.
2. Особливості управління в галузі використання та охорони надр.
3. Правові засади ведення кадастру родовищ корисних копалин.
4. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про надра.

Завдання:

1. Визначити особливості відшкодування шкоди, заподіяної порушенням законодавства про надра.

Форма контролю: опитування, виконання письмової роботи.

Тема № 10: Правові засади охорони та використання атмосферного повітря

Мета: з'ясувати основні правові засади охорони атмосферного повітря.

Зміст СРС:

Питання для самоконтролю:

1. Атмосферне повітря як об'єкт правової охорони.

2. Організаційно-правові заходи охорони атмосферного повітря.
3. Контроль за охороною атмосферного повітря.
4. Юридична відповідальність за правопорушення у сфері правової охорони атмосферного повітря.

Завдання:

1. Опрацювати Закон України «Про охорону атмосферного повітря».
2. Визначити особливості використання атмосферного повітря.

Форма контролю: опитування, виконання письмової роботи.

Тема № 11: Правове забезпечення екологічної безпеки

Мета: з'ясувати особливості правовідносин у сфері екологічної безпеки, механізм правового забезпечення екологічної безпеки, її правові основи.

Зміст СРС:

Питання для самоконтролю:

1. Поняття права екологічної безпеки та його ознаки.
2. Правові засади забезпечення екологічної безпеки.
3. Повноваження органів загальної та спеціальної компетенції у сфері забезпечення екологічної безпеки.
4. Юридична відповідальність за порушення права громадян на екологічну безпеку.

Завдання:

1. Визначити основні нормативні акти, які регулюють правовідносини у сфері забезпечення екологічної безпеки.
2. Скласти структурно-логічну схему механізму забезпечення екологічної безпеки.
3. Проаналізувати основні вимоги правового забезпечення екологічної безпеки у сфері сільськогосподарського виробництва.

Форма контролю: опитування, перевірка завдань.

3. Контрольні запитання для самоперевірки з дисципліни «Юридична відповідальність за екологічні правопорушення»

1. Місце екологічного права в системі правових наук.
2. Роль екологічного права у здійсненні екологічної політики держави.
3. Об'єктивні передумови розвитку еколого-правових норм.
4. Механізм формування екологічного права України.
5. Поняття екологічного права як галузі права, юридичної науки та навчальної дисципліни.
6. Предмет екологічного права.
7. Види екологічних правовідносин.
8. Об'єкти і суб'єкти екологічного права.
9. Принципи екологічного права. 10. Методи екологічного права.
11. Основні інститути і система екологічного права.
12. Співвідношення екологічного права та інших галузей права України.
13. Конституційні основи екологічного права України.
14. Поняття і система джерел екологічного права.

15. Законодавчі та інші нормативно-правові акти екологічного права.
16. Підзаконні нормативно-правові акти, екологічні стандарти та інші відомчі акти як джерела екологічного права.
17. Поняття еколого-правового статусу особи, людини і громадянина.
18. Конституційно-правова система прав, свобод і обов'язків людини, громадянина та юридичних осіб у галузі екології.
19. Поняття екологічних прав громадян.
20. Види екологічних прав громадян.
21. Загальні і спеціальні обов'язки громадян у галузі екології.
22. Гарантії реалізації екологічних прав громадян.
23. Способи захисту екологічних прав громадян.
24. Поняття управління в галузі екології.
25. Система і статус органів управління в екологічній сфері.
26. Функції управління в галузі екології.
27. Організаційно-правові форми екологічного контролю.
28. Поняття і форми права власності на природні ресурси.
29. Зміст права власності на природні ресурси.
30. Поняття, принципи і види права природокористування.
31. Право загального і спеціального природокористування.
32. Підстави виникнення права природокористування.
33. Суб'єкти і об'єкти права природокористування.
34. Зміст права природокористування.
35. Права і обов'язки суб'єктів природокористування.
36. Підстави припинення права природокористування.
37. Поняття та підстави юридичної відповідальності в галузі екології.
38. Поняття і види екологічних правопорушень.
39. Зміст екологічного правопорушення.
40. Позитивна юридична відповідальність в галузі екології.
41. Види юридичної відповідальності за екологічні правопорушення.
42. Земля як об'єкт правової охорони.
43. Поняття, форми та види права землекористування.
44. Підстави виникнення та припинення права землекористування.
45. Поняття і значення правової охорони земель.
46. Зміст правової охорони земель.
47. Права та обов'язки землевласників та землекористувачів щодо охорони земель.
48. Відшкодування шкоди, заподіяної порушенням земельного законодавства.
49. Заходи економічного стимулювання в галузі охорони земель.
50. Організаційно-правові заходи охорони земель.
51. Юридична відповідальність за порушення земельного законодавства.
52. Функції управління в галузі використання, відновлення та охорони земель.
53. Води як об'єкти правового регулювання використання, відновлення та охорони.
54. Склад водного фонду і класифікація водних об'єктів.
55. Поняття права водокористування.
56. Правова охорона вод.

57. Підстави виникнення, зміни і припинення права водокористування.
58. Юридична відповідальність за порушення водного законодавства.
59. Ліс як об'єкт правового використання, відтворення та охорони.
60. Лісовий фонд України. Корисні властивості лісів.
61. Право лісокористування та його види.
62. Права та обов'язки лісокористувачів.
63. Організаційно-правові заходи охорони лісів.
64. Юридична відповідальність за порушення лісового законодавства.
65. Використання та правова охорона нелісових рослинних ресурсів.
66. Тваринний світ як об'єкт правового регулювання, використання, відтворення та охорони.
67. Суб'єкти, види та підстави права використання тваринного світу.
68. Право використання тваринного світу, його форми та види.
69. Підстави та форми припинення права використання тваринного світу.
70. Організаційно-правові заходи охорони тваринного світу.
71. Зміст правової охорони тваринного світу.
72. Юридична відповідальність за порушення законодавства про тваринний світ.
73. Атмосферне повітря як об'єкт правового регулювання.
74. Право користування атмосферним повітрям та його особливості.
75. Правові форми охорони атмосферного повітря.
76. Моніторинг та інші функції управління в галузі охорони атмосферного повітря.
77. Юридична відповідальність за порушення законодавства про охорону атмосферного повітря.
78. Поняття, об'єкти та суб'єкти права користування надрами.
79. Види права користування надрами.
80. Особливості управління в галузі використання та охорони надр.
81. Поняття і зміст правової охорони надр.
82. Юридична відповідальність за порушення законодавства про надра.
83. Юридична природа екологічної експертизи.
84. Правові форми та види екологічної експертизи.
85. Правовий режим використання та охорони природно-заповідного фонду.
86. Юридична відповідальність за порушення законодавства про природно-заповідний фонд.
87. Правове регулювання використання та охорони рекреаційних, курортних і лікувальних зон.
88. Юридична відповідальність за порушення законодавства про рекреаційні, курортні і лікувальні зони.
89. Правове забезпечення екологічної безпеки – основний напрям державної екологічної політики.
90. Механізм правового забезпечення екологічної безпеки.

4. Тестові завдання

з дисципліни «Юридична відповідальність за екологічні правопорушення»

1. Предмет екологічного права:

- а) майнові правовідносини;
- б) забезпечення екологічної безпеки;
- в) природоохоронні правовідносини.

2. Що таке уніфіковані нормативні акти?

- а) закони спеціального характеру;
- б) закони загального характеру;
- в) локальні нормативно-правові акти.

3. Які законодавчі акти є джерелом екологічного права:

- а) Кримінально-процесуальний кодекс України;
- б) Закон України «Про племінне тваринництво»;
- в) Закон України «Про тваринний світ».

4. Ознаки природного об'єкта:

- а) природність походження;
- б) екологічний взаємозв'язок з навколишнім природним середовищем;
- в) відновлюваність.

5. Види об'єктів, що охороняються екологічним правом:

- а) атмосферне повітря;
- б) трудові права громадян;
- в) заповідники.

6. Основні принципи охорони навколишнього природного середовища:

- а) поєднання економічних та екологічних інтересів суспільства;
- б) взаємозв'язок трудових та земельних повноважень;
- в) рівність сторін договору.

7. Екологічні правовідносини громадян регулюються:

- а) Конституцією України;
- б) Кодексом законів про працю України;
- в) Лісовим кодексом України.

8. Екологічними правами громадян є:

- а) об'єднання в громадські природоохоронні формування;
- б) здійснення загального і спеціального використання природних ресурсів;
- в) надання днів щотижневого відпочинку.

9 Екологічні обов'язки передбачені:

- а) Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища»;
- б) Законом України «Про оплату праці»;
- в) Цивільним кодексом України.

10. Види права природокористування:

- а) загальне та спеціальне;
- б) строкове та безстрокове;
- в) платне та безоплатне.

11. Ознаки загального природокористування:

- а) платність;

- б) тимчасовість;
- в) гарантовано законодавством для всіх громадян.

12. Ознаки спеціального природокористування:

- а) цільове призначення;
- б) без закріплення природних ресурсів за окремими громадянами;
- в) необхідність спеціального дозволу.

13. Підставою виникнення права природокористування є:

- а) неправомірні дії;
- б) індивідуальні акти;
- в) юридичні факти.

14. Підставою відповідальності в екологічній сфері є:

- а) заподіяння збитків майну підприємства;
- б) екологічне правопорушення;
- в) дисциплінарний проступок.

15. Правами землекористувачів є:

- а) самостійно господарювати на землі;
- б) відчужувати земельну ділянку;
- в) на відшкодування збитків у випадках, передбачених законодавством.

16. Побічним лісокористуванням є:

- а) заготівля деревних соків;
- б) заготівля деревини під час рубок головного користування;
- в) випасання худоби.

17. Водними об'єктами загальнодержавного значення є:

- а) внутрішні морські води та територіальне море;
- б) підземні води, які є джерелом централізованого водопостачання;
- в) підземні води, які не можуть бути джерелом централізованого водопостачання.

18. Об'єктами тваринного світу є:

- а) дикі тварини;
- б) сільськогосподарські тварини;
- в) частини диких тварин.

19. Підстави виникнення екологічних правовідносин:

- а) неправомірні дії;
- б) юридичні факти;
- в) владні розпорядження уповноважених органів.

20. Власність на природні ресурси дає право:

- а) володіти, орендувати, здавати в суборенду природні ресурси;
- б) визначати порядок володіння природними ресурсами;
- в) володіти, користуватися, розпоряджатися природними ресурсами.

21. До водного фонду України належать

- а) природні водойми;
- б) корисні копалини;
- в) континентальний шельф.

22. Принципи природокористування:

- а) раціональність використання природних ресурсів;
- б) рівність сторін договору;

в) дотримання вимог екологічного законодавства.

23. Джерела правового регулювання природокористування та охорони навколишнього природного середовища являють собою:

- а) уніфіковані й диференційовані акти правотворчості відповідних державних органів, Президента України;
- б) правові норми, що вміщені в законах;
- в) законодавчі акти, що містять норми екологічного права, а також норми, які є в інших галузях національного і міжнародного законодавства, в тій їх частині, в якій вони регулюють екологічні відносини.

24. Лісокористувачі мають право:

- а) на ведення у встановленому порядку лісового господарства;
- б) власності на заготовлену продукцію і доходи від її реалізації;
- в) на свій розсуд встановлювати норми і порядок спеціального використання деревних та інших ресурсів лісу.

25. Види водокористування:

- а) первинне та вторинне;
- б) строкове та безстрокове;
- в) без заздальгідь установленого строку.

26. Обов'язки водокористувачів:

- а) на свій розсуд утримувати у відповідному стані зони санітарної охорони джерел питного та господарсько-побутового водопостачання;
- б) економно використовувати водні ресурси, дбати про їх відновлення і поліпшення;
- в) своєчасно сплачувати збори за спеціальне водокористування.

27. Обов'язки власників земельних ділянок:

- а) використовувати землі за цільовим призначенням;
- б) на свій розсуд підтримувати режим санітарних зон;
- в) своєчасно вносити земельний податок.

28. Форми власності на землю:

- а) державна; б) комунальна;
- в) колективна; г) приватна.

29. Хто виступає суб'єктом права приватної власності на землю:

- а) громадяни України;
- б) орендарі;
- в) члени профспілкових комітетів.

30. Право тимчасового користування землею оформляється:

- а) договором;
- б) договором оренди;
- в) державним актом.

31. Чи сплачується земельний податок на земельні ділянки, які зайняті самовільно:

- а) сплачується;
- б) не сплачується, особа не є власником земельної ділянки;
- в) так, але сплата не є підставою виникнення права власності на землю.

32. Види відповідальності за порушення лісового законодавства:

а) дисциплінарна; б) еколого-правова; в) адміністративна.

33. Які встановлені терміни користування землею:

а) постійне землекористування;

б) без заздалегідь установленого строку; в) оренда до 15 років.

34. В яких випадках припиняється право власності на земельну ділянку:

а) добровільні відмова від земельної ділянки;

б) призову громадянина до лав Збройних сил України;

в) вступ громадянина в члени сільськогосподарського підприємства.

35. Сукупність юридичних можливостей і засобів, за допомогою яких задовольняються потреби громадян в галузі використання природних ресурсів, охорони довкілля і забезпечення екологічної безпеки, це:

а) екологічні обов'язки громадян;

б) екологічні інтереси громадян;

в) екологічні права громадян.

36. До орендаря земельної ділянки переходять наступні повноваження власника:

а) володіння;

б) користування;

в) обмежене користування;

г) розпорядження.

37. Види відповідальності за порушення водного законодавства:

а) адміністративна;

б) земельно-правова;

в) господарсько-правова.

38. Джерела забруднення атмосферного повітря:

а) стаціонарні;

б) пересувні;

в) природні.

39. Охорона атмосферного повітря здійснюється шляхом:

а) охорони інших природних об'єктів, які впливають на стан атмосферного повітря;

б) регулювання господарського впливу на атмосферне повітря;

в) встановлення юридичної відповідальності за правопорушення у даній сфері.

40. Мисливство є одним із основних видів спеціального використання:

а) лісового фонду;

б) тваринного світу;

в) навколишнього природного середовища.

5. Форми контролю знань

Контроль знань студентів здійснюється шляхом усного опитування, тестування, перевірки конспектів, перевірки результатів письмової самостійної та контрольної робіт, перевірки виконання завдань.

За результатами поточного і підсумкового контролю успішності студентів з дисципліни підраховується загальна сума балів і відповідно до неї виставляється

оцінка за шкалою ECTS, оцінка за національною шкалою.

6. Рекомендована література Джерела

1. Конституція (Основний Закон) України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Земельний кодекс України : Закон України від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 3-4. Ст. 27.
3. Водний кодекс України : Закон України від 6 червня 1995 р. № 213/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 24. Ст. 189.
4. Кодекс України про надра : Закон України від 27 липня 1994 р. № 132/94-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 36. Ст. 341.
5. Лісовий кодекс України : Закон України від 8 лютого 2006 р. № 3404-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 21. Ст. 170.
6. Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року : Закон України від 28 лютого 2019 р. № 2697-VIII. *Урядовий кур'єр*. 2019. 6 квіт. (№ 67). С. 8-10.
7. Про природно-заповідний фонд України : Закон України від 16 червня 1992 р. № 2456-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 34. Ст. 502.
8. Про охорону земель : Закон України від 19 червня 2003 р. № 962-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 39. Ст. 349.
9. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25 червня 1991 р. № 1264-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41. Ст. 546.
10. Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів : Закон України від 8 червня 2011 р. № 3677- VI *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 17. Ст. 155.
11. Про пестициди та агрохімікати : Закон України від 2 березня 1995 р. № 86/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 14. Ст. 91.
12. Про оцінку впливу на довкілля : Закон України від 23 травня 2017 року № 2059-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 29. Ст. 315.
13. Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів : Закон України від 8 червня 2011 р. № 3677- VI *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 17. Ст. 155.
14. Про екологічну мережу України : Закон України від 24 червня 2004 р. № 1864-IV. *Юридичний вісник України*. 2004. 31 липня-6 серпня.
15. Про охорону атмосферного повітря : Закон України від 16 жовтня 1992 р. (в редакції від 21 червня 2001 р.). *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 48. – Ст. 252.
16. Про рослинний світ : Закон України від 9 квітня 1999 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 22-23. Ст. 198.
17. Про Червону книгу України : Закон України від 7 лютого 2002 р.

Відомості Верховної Ради України. 2002. № 30. Ст. 201.

18. Про виключну (морську) економічну зону України : Закон України від 16 травня 1995 р. № 162/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 21. Ст. 152.

19. . Про тваринний світ : Закон України від 13 грудня 2001р. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 14. Ст. 97.

20. Про мисливське господарство та полювання : Закон України від 22 лютого 2000 р. № 1478-III. *Офіційний вісник України*. 2000. № 12. Ст. 442.

21. Про рибу, інші водні живі ресурси та харчову продукцію з них: Закон України від 6 лютого 2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 15. Ст. 107.

22. Про захист тварин від жорстокого поводження : Закон України від 21 лютого 2006 р. № 3447-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 27. Ст. 230.

Підручники, навчальні посібники, статті

1. Балюк Г.І. Науково-практичний коментар Лісового кодексу України. Київ : Юрінком Інтер, 2009. 368 с.

2. Екологічне право України : академічний курс. Друге видання / за заг. ред. Ю.С. Шемшученка. К. : ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2008. 720 с.

3. Краснова М.В. Компенсація шкоди за екологічним законодавством України (теоретико-правові аспекти) : монографія. Київ : Видавничо-поліграфічний цент «Київський університет», 2008. 439 с.

4. Науково-практичний коментар Закону України «Про охорону атмосферного повітря» / Г.І. Балюк , А.П. Гетьман, Т.Г. Ковальчук [та ін.] ; за ред. Г.І. Балюк. К. : Юрінком Інтер, 2010.

5. Оверковська Т.К. Правові засади охорони земель від забруднення та псування в Україні : монографія. Вінниця : ПП «Едельвейс і К», 2010. 220 с.

6. Ващишин М. Проблеми екологізації законодавства України. *Підприємництво, господарство і право*. 2011. № 12. С. 115-118.

7. Скірський І.В., Світлак І.І., Сухоребра Т.І. Адміністративна відповідальність за порушення за порушення правил полювання та рибальства : монографія. Вінниця : ПП ТД «Едельвейс», 2012. 432 с.

8. Макаренко Н.А. Правове регулювання екологічної безпеки в сфері видобування нафти та газу в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2015. 20 с.

9. Чекавська Я.О. Правові засади впровадження в Україні систем екологічного менеджменту : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2016. 20 с.

10. Оверковська Т.К. Правове забезпечення екологічної безпеки у сфері виробництва біопалива. *Економіка. Фінанси. Менеджмент*: актуальні питання науки і практики. 2016. № 11. С. 83-91.

11. Оверковська Т.К. Еколого-правові вимоги у сфері використання та охорони земель транспорту. *Актуальні питання розвитку державності та правової системи в сучасній Україні*: тези допов. Міжнар. науково-практ. конференц.(м. Запоріжжя, 26-27 жовтня 2018 р.). Запоріжжя : ЗНУ, 2018. С. 51-53.

12. Оверковська Т. Правове регулювання безпечності продуктів харчування. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 4. С. 109-114.
13. Оверковська Т.К. Правова охорона земель від забруднення стічними водами. *Актуальні питання економіки, обліку, фінансів та права*. тези допов. Міжнар. науково-практ. конференц.(м. Полтава, 10 листопада 2018 р.). Полтава: ЦФЕНД, 2018. Ч. 3. С. 45-47.
14. Оверковська Т. Правові засади екологізації сільськогосподарського виробництва. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 6. С. 136-141.
15. Сидор В. Оцінка впливу на довкілля: закон працює, проблеми залишаються. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 6. С. 142-146.
16. Оверковська Т.К. Правова охорона земель від засмічення відходами. *Право і суспільство*. 2018. № 5. С. 137-143.
17. Оверковська Т.К. Правові засади охорони водних біоресурсів у сфері аквакультури. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 3. С. 122-126.
18. Оверковська Т.К. Юридична природа оцінки впливу на довкілля. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. № 9. С. 160-169.

7. Інформаційні ресурси

1. Тестові завдання дисципліни «Юридична відповідальність за екологічні правопорушення».

http://socrates.vsau.org/web_thesaurus/test.php?test_code=p392n29

2. <http://portal.rada.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Верховної Ради України.

3. <http://kmu.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.

4. <http://ccu.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України.

5. <http://president.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Президента України.

6. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».

7. <http://www.konspect.com> - Навчальний портал «Готуємось до занять»

8. <http://www.osvita.org.ua/> - Освітній портал

9. <http://student.pp.ua/load> - Студентський портал України 10. Методичні розробки (внутрішній сайт ВНАУ):

<http://socrates.vsau.org/index.php/ua/pochatok-roboty-7>

<http://socrates.vsau.org/index.php/ua/pochatok-roboty-7>

<http://socrates.vsau.org/index.php/ua/pochatok-roboty-7>

Дем'янчук Ю. В., Позняков С. П.
ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЕКОЛОГІЧНІ
ПРАВОПОРУШЕННЯ.

Методичні вказівки для організації самостійної роботи здобувачів першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти

за галуззю знань

08 Право

спеціальністю

081 Право,

Вінниця

2023